

VÝZKUMNÉ STRATEGIE KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

Lucie Jarkovská, Ph.D.

Kvalitativní výzkum

se v sociálních vědách zaměřuje na

- hlubší porozumění sociálním fenoménům
- porozumění sociálních aktérů světa – snaha pochopit jejich perspektivu (v pedagogickém výzkumu např. perspektiva žáků a žákyň, vyučujících, rodičů...)
- velké množství informací o malém počtu jedinců/jevů
- komplexní a holistické uchopení tématu – k redukci zkoumané reality dochází až v průběhu výzkumu, na základě předběžného vyhodnocování dat
- mapování sítě vztahů

Kvalitativní výzkum

- Nemá striktní pravidla
- Dopředu není možné si naplánovat pevný a nezměnitelný plán postupu
- Výzkumníci/ice musí být připraveni následovat flexibilní plán výzkumu, který se neustále mění a vyvíjí

Proto je důležité

Proto je důležité

- Pečlivě **zaznamenávat data a systematicky je uchovávat** (management dat)
- Postupně je vyhodnocovat, s **analýzou začít hned**, nečekat „až budu mít všechno“
- Na základě zjištění průběžné analýzy klást nové výzkumné otázky, **flexibilně upravovat plán postupu** (na začátku např. počítáte s 8 rozhovory, ukáže se ale, že téma je nenasycené, rozhodnete se proto, že jich potřebujete více)
- Metodologii pojmout jako **popis výzkumné cesty** (ne opisovat poučky z učebnic)

Induktivní postup

- Sběr dat
- Nalezené pravidelnosti/souvislosti
- Interpretace
- Teorie

Indukce (generalizace) je vyvození obecného závěru z dílčích poznatků. Platí-li pro předmět A1 určitá skutečnost B, pro předmět A2 také skutečnost B, pro n-tý předmět A_n také skutečnost B, pak indukce je název pro náš úsudek, že pro všechny předměty A platí skutečnost B. Rozlišuje se indukce úplná a neúplná. Neúplná indukce má povahu předsudku. Moderní věda a pojetí přírodních zákonů stojí do značné míry právě na neúplné indukci.

Deduktivní postup

- Teorie
- Hypotézy
- Sběr dat
- Přijaté/zamítnuté hypotézy

Dedukce (lat. deductio – odvození) je proces usuzování, ve kterém se od předpokladů (premis) dochází k závěru z těchto předpokladů vyplývajícího, přičemž odvozování je jisté, nikoliv jen pravděpodobné. Jde tedy o základní postup při dokazování.

Metodologie je úzce propojena s teorií a analýzou

Teorie

- je inspiračním zdrojem
- poskytuje terminologický aparát
- obrací výzkumnickou pozornost určitým směrem (vycházíme-li z interakcionismu, zajímají nás mezilidské interakce)
- Je součástí způsobu analýzy dat – nabízí rámce pro interpretaci dat
- V mnoha typech kvalitativního designu je teorie zároveň metodologií (analýza diskurzu)
- Využití teorie odlišuje výzkum od žurnalistiky. Výzkum není reportáž, kde stačí položit otázky a sepsat odpovědi do článku.

Kvalitativní výzkum postupuje cirkulárně, tj. nemá pevný začátek a konec! Výzkumný plán je méně standardizovaný. Výzkumník se vrací k předchozím fázím, opakuje je a modifikuje.

- TÉMA
- KONCEPTUALIZACE A KONTEXTUALIZACE
- VÝZKUMNÝ PROBLÉM/CÍLE VÝZKUMU
- VÝZKUMNÁ OTÁZKA
- VOLBA VÝZKUMNÉHO DESIGNU
- TECHNIKY SBĚRU DAT
- STRATEGIE VÝBĚRU PŘÍPADŮ
- SBĚR DAT V TERÉNU
- ANALÝZA DAT
- VÝZKUMNÁ ZPRÁVA/BAKALÁŘSKÁ PRÁCE/ODBORNÝ ČLÁNEK

Kvalitativní výzkum

Výzkumný design (metody)

- Etnografie
- Případová studie
- Analýza diskurzu
- Actor-network teorie (ANT, teorie sítí aktérů)
- Interpretativní fenomenologická analýza (IPA)
- Narativní analýza
- Zakotvená teorie

Techniky

- Pozorování
- Rozhovor individuální
- Rozhovor skupinový
- Analýza textu/obrazu/video
- Mapování vztahů a procesů
- Experimentální techniky

Výběr vzorku

Metoda sněhové koule

- pokud neznáme dobře naši populaci (neexistují například žádné seznamy rodičů dětí s autismem), můžeme začít výzkum u jednoho informanta. Od něj se dozvíme o dalších příslušnících komunity, od nich o dalších...
- klíčový při výběru je první informant

Záměrný výběr

- vybereme terén či participanty/tky, kteří odpovídají našim záměrům

Etika výzkumu

- Informovaný souhlas
- Navazování vztahů ve zkoumaném prostředí

Role výzkumnice/výzkumníka

- Subjektivita a biografie výzkumníka/ice jako součást výzkumného procesu

Etnografie

- cílem poskytnout detailní, hloubkový popis každodenního života
- Clifford Geertz – Interpretace kultur (1973, česky 2000) **hustý popis** (thick description)
  - studium kultury na základě významů (obecných, skupinových, individuálních): Člověk je živočichem, který kolem sebe spřádá významovou síť (Max Weber)
- důležitý je dobrý popis situací
- kořeny v sociální a kulturní antropologii 19. století
- nejen popis, ale i interpretace

Etnografie

- Různé zdroje dat – analýza rámovaná porozuměním kultuře
- Dlouhodobá přítomnost v terénu – **zúčastněné pozorování** – výzkumnice/ík se snaží porozumět tomu, jaké to je žít v dané (sub)kultuře, proto se stávají účastníky zkoumaného, zároveň se snaží zachovat zřetelnou pozici výzkumníka
- Etnografie se často snaží „dát hlas“ těm, kteří jsou zneviditelnováni či utlačováni, etnografové/ky se stávají „advokáty“ těch, které zkoumají
- Ethnographers voice – etnografie by měla být považována za společný produkt propojenosti životů etnografů/ek a jimi zkoumaných objektů ([Hoey 2008](#)).

Etnografická data

- Pozorování, rozhovory, odposlechnuté konverzace, mediální produkty, popis prostředí...
- Gate keepers – informátoři - snaha nalézt klíčové osoby
- Rozhovory se odvíjejí od předchozích pozorování – „doptávání se“, pátrání po významu pozorovaného, otevřené otázky, často se podobají běžné konverzaci – výzkumník/ce ale musí stále udržovat jasné povědomí o vlastní pozici a o tom, co s daty bude dělat

Terénní poznámky – field notes

- Výzkumný deník
- **Popisné poznámky** - portréty jednotlivců, rekonstrukce dialogů, informace o událostech, popis aktivit a reakce jedince na chování ostatních
- **Reflektující poznámky – zárodky** analýzy, postupně se rozvíjející myšlenky z pozorování, reflexe metody, reflexe etických problémů, které při výzkumu nastávají
- Vše co zaznamenáváme je zároveň interpretací
- Důležitá okamžitá následná každodenní práce s terénními poznámkami po návratu z terénu
- Využití technologií – audio a video nahrávky (pozor na přílišné spolehání se na ně, „nemusím dávat tolik pozor, mám to přeci na videu“)

Gender před tabulí: Etnografický výzkum genderové reprodukce v každodennosti školní třídy

- Jak se reprodukuje gender v každodennosti školní třídy?
- Díky dlouhodobému pobytu lze vidět to, co nevidíme na první pohled

Teorie:

- etnometodologické pojetí genderu
- poststrukturalistické výzkumy dětství a genderu

Metodologie:

- etnografický design
- případová studie
- analýza diskurzu

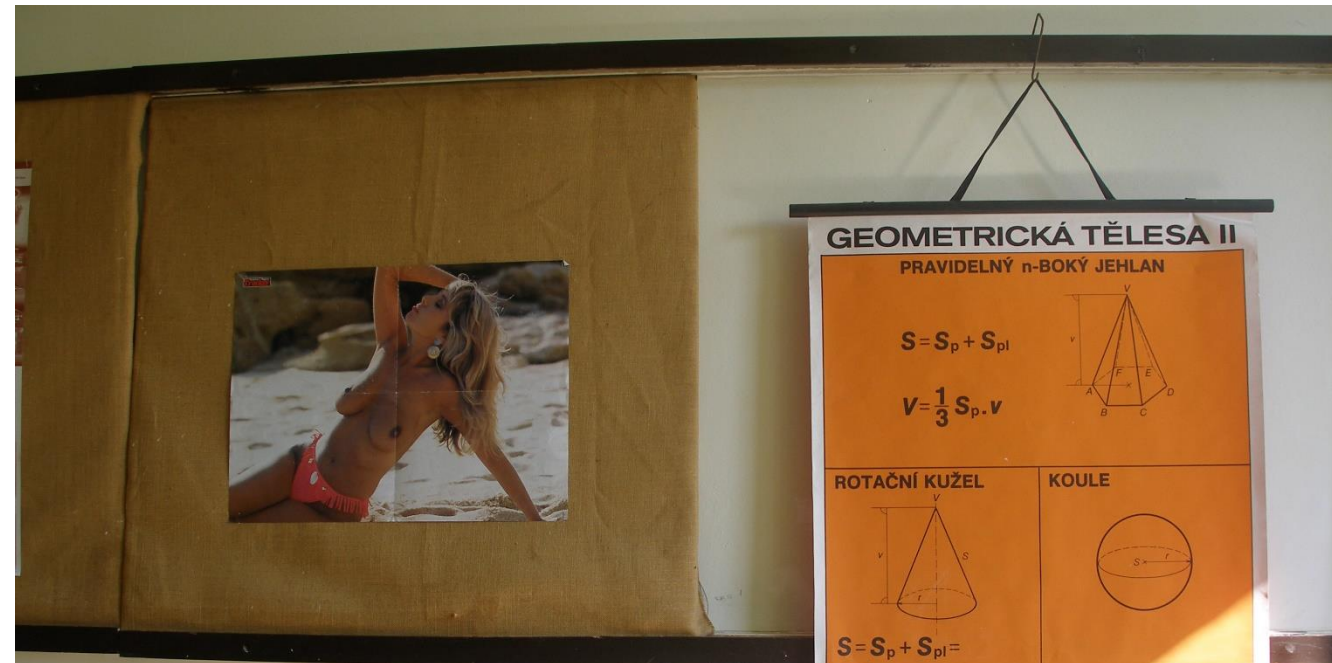

Typy dat

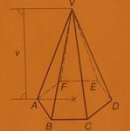
- Terénní poznámky
- Výzkumný deník
- Artefakty vytvořené dětmi – obrázky, slohy
- Dotazníčky
- Nahrávky rozhovorů
- Fotodokumentace

Fotodokumentace

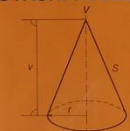

GEOMETRICKÁ TĚLESA II
PRAVIDELNÝ n-BOKÝ JEHLAN

$S = S_p + S_{pl}$
 $V = \frac{1}{3} S_p \cdot v$

ROTAČNÍ KUŽEL

$S = S_p + S_{pl} = \pi r^2 + \pi r s$
 $V = \frac{1}{3} \pi r^2 \cdot v$

KOULE

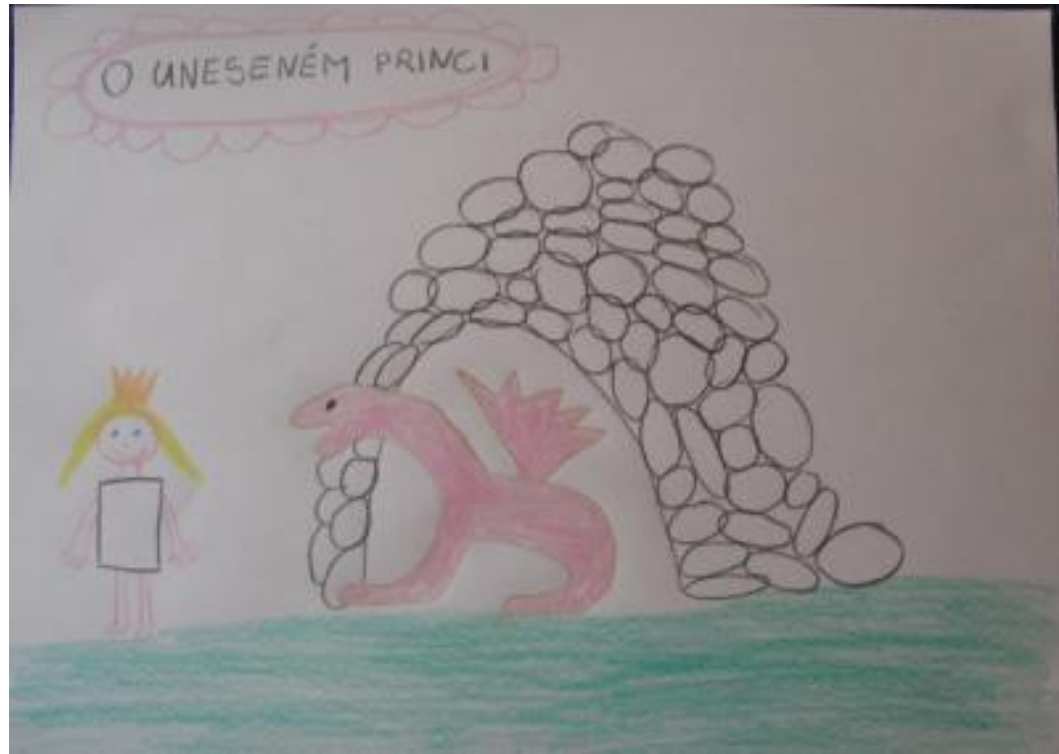

$S = 4 \pi r^2$
 $V = \frac{4}{3} \pi r^3$

S.... povrch
V.... objem

Drak homosexuál / drak matka

Erik

- **Být holka**

- **Být kluk**

*Kdybych byl holka jmenoval bych se
petra. Musel bych si koupit vybrátor.*

výhody	nevýhody
Učitelé jim nadržují. Nikdo je nemlátí	Mají měsíčky
Jsou udělaní rychlejš než holky.	Stoupne klukům šulin když nechce

Soňa

- Být holka

- Být kluk

Ze začátku bych dostala jiné jméno. Jmenovala bych se:.....Novotný. Dostala bych místo panenek autíčka. Měla bych: jiné vlasy, oči, povahu, hlas, slušnost, oblečení, věci, neslušnost, orgány. Vymýšlela bych různé naschvály. Hůř bych se učila. Dostávala bych horší známky. V budoucnosti bych měla manželku a ne manžela. Měla bych jinou práci. Práci pro muže a ne pro ženu. Poslouchala bych spíš drsnější hudbu.

výhody	nevýhody
nenadává se moc sprostě kamarádila bych se víc s klukama učitelé nám nadržují dostáváme spíš lepší známky	u sexu je to bolí jsou více citlivé musí víc dbát na svoji krásu Měsíčky, musí rodit
nemusí rodit když je těhotný že si vybírá holky podle krásy a ne podle př: zaměstnání nemusí být holka	nadávání sprostě učitelé spíš nenadržují dostávají horší známky

Biografický výzkum

(metoda životního příběhu a životní historie – life story, life history)

- Zkoumání **příběhu**, který si jedinec volí k vyprávění o prožitém životě, který je vyprávěn úplně a otevřeně do té míry, jak dovoluje paměť a jedincovo přání ohledně toho, co by o něm měli znát druzí - esence toho nejdůležitějšího, co se jedinci přihodilo v určité rovině jeho života, popisuje děje, zkušenosti, pocity
- Metoda živ. historie používá i další zdroje dat a chce popsat především kontext
- také Oral history – zaměřena na dějinné události viděné individuem
- zdrojem dat je opakovaný hloubkový rozhovor, kterého se účastní **dva vypravěči**
- typ. pro výzkum učitelské kariéry

Průběh výzkumu:

- první rozhovor, analýza (např. časová osa), identifikace bílých míst, zajímavých momentů, mezníků (kritické incidenty, kritické osoby, kritické fáze – vnější, profesní, osobní), druhý rozhovor se specifickými otázkami (také navazující na jiné zdroje sběru dat), analýza atd.
- zajímá nás nejen, co je a co není řečeno, ale také jak to je řečeno (jakými slovy, v jaké souvislosti, s jakými emocemi atd.)
- nutný doslovný a kvalitní přepis + terénní poznámky

Akční výzkum

Participativní, demokratický proces, jehož cílem je vyvinout praktické vědění. Usiluje o propojení akce a reflexe, teorie a praxe a o participaci všech zúčastněných. Snaží se najít praktická řešení problémů, které vyvstávají v každodenním životě. Má za cíl přinést změnu, a tím prospět jednotlivcům a komunitám. Zpochybňuje pozitivistickou představu o tom, že výzkum musí být objektivní a hodnotově neutrální. Zdůrazňuje sociální konstruovanost vědění a to, že každý výzkum probíhá v rámci určitého hodnotového systému.

(Reason, Bradbury, 2001:1; BRYDON-MILLER, GREENWOOD, MAGUIRE, 2004).

Cílem akčního výzkumu je na jedné straně proměnit praxi a na druhé straně proces změny vědeckými metodami monitorovat (Atkins & Wallace, 2012).

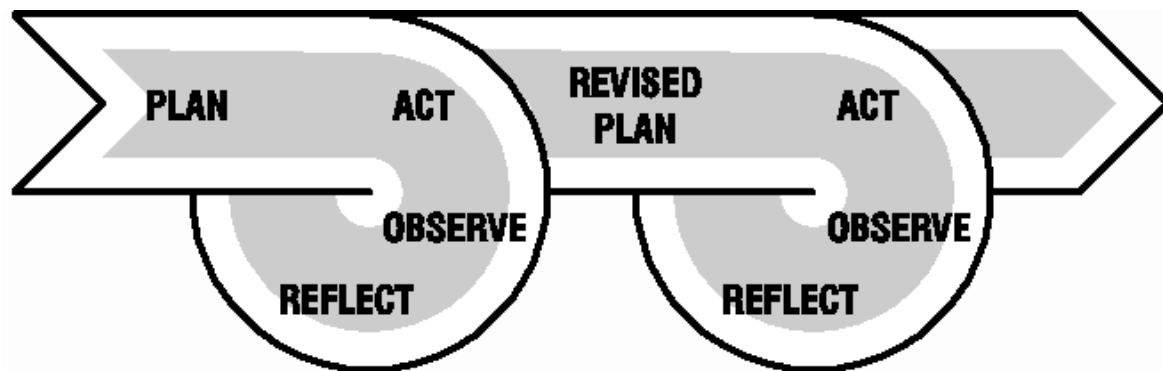
Pokud se akční výzkum týká metod školního vyučování, velmi často má formát vzdělávacího či rozvojového programu pro učitele, často s využitím videostudií jako nástroje pro dokumentování a analýzu změn (Borko et al., 2008).

(Švaříček, Šed'ová 2015)

Akční výzkum

- cyklický
- každá akce je vyhodnocována za účelem plánování dalšího postupu

Postup při akčním výzkumu

- Cyklický proces: diagnóza + akce + reflexe

Kemmis a McTaggart 1981

- 1) Obecná myšlenka – co je třeba změnit? Vylepšit?
- 2) Kde? V jakém prostoru, kontextu? (field of action)
- 3) Sbírání informací o prostoru
- 4) Obecný plán akce
- 5) První kroky
- 6) Evaluace
- 7) Revize plánu
- 8) Další kroky
- 9) Evaluace
- 10) Revize plánu

McNiff (2002:71)

- 1) Přehled dosavadní praxe
- 2) Identifikace aspektů, které si přejete změnit
- 3) Představte/Načrtněte (imagine) si cestu k této změně
- 4) Zkuste ji
- 5) Monitorujte a reflektujte, co se stalo
- 6) Modifikujte plán podle svých zjištění a pokračujte
- 7) Zhodnoťte modifikovanou akci
- 8) Pokračujte dokud nejste spokojeni

- 1) Rozhodněte, jaký problém je třeba řešit
- 2) Identifikujte příčiny tohoto problému
- 3) Proveďte brainstorming nad možnými řešeními
- 4) Vyberte si jedno z nich, které považujete za nejlepší a popřemýšlejte, jak ho uvést do praxe
- 5) Identifikujte nějaká kritéria úspěchu, podle kterých můžete posoudit, jestli řešení fungovalo ve vztahu k problému
- 6) Uveďte plán do praxe, monitorujte a zhodnoťte průběh akce
- 7) Zhodnoťte výsledek ve vztahu k problému podle kritérií z bodu 5
- 8) Na základě evaluace stanovte další postup

Použití metod v akčním výzkumu: můžeme využít design experimentu, dotazník, pozorování, rozhovory a terénní poznámky, případová studie (víc případových studií), dokumenty atd.

Analýza diskurzu/diskurzivní analýza (DA)

Diskurz

- proces komunikace
- způsob chápání a porozumění skutečnosti v určité epoše a oboru, který se charakteristickým způsobem promítá do jazyka. Diskurz nastavuje hranice toho, jak jsme schopni o věcech přemýšlet. (Michel Foucault)
- Jak lidé něčemu rozumění, s jakými významy si to to spojují, jak se o tom mluví, píše a myslí (např. o inkluzi ve vzdělávání, o poruchách učení atp.)

Případová studie (case study, kazuistika)

- detailní studium jednoho, či malého počtu případů za účelem aplikace získaných poznatků při porozumění případům obdobným
- objekt či jednu sociologickou jednotku, jakou může být typicky i specifický jednotlivec, [rodina](#), pracovní, zájmová či [etnická skupina](#), lokální [komunita](#) či [instituce](#)
- Tento "případ" následně studie nahlíží, sleduje a zpracovává jako celek ze všech sociologicky relevantních aspektů. Typickým a nejběžnějším příkladem případové studie je komunitní studie. Pro případovou studii je charakteristická kombinace různých technik sběru informací, z nichž je preferována [analýza dokumentů](#) (např. historických pramenů či statistik) ve spojení s přímým [pozorováním](#) předmětu studie, případně [interview](#). Užívány jsou zvukové i vizuální záznamy.

Typy případových studií (Hendl 1997)

- **Osobní případová studie.** Jedná se o podrobný výzkum určitého aspektu u jedné osoby. Věnuje se minulosti, kontextovým faktorům a [postojům](#), které zkoumané události předcházely. Zkoumá možné příčiny, determinanty, faktory, zkušenosti a procesy, jež mají k této události vztah.
- **Studie komunity** (viz sociografie). Je zkoumána jedna či více komunit na určitém místě. Hlavní vzorce života komunity jsou popisovány, analyzovány a komparovány.
- **Studium sociálních skupin.** Zabývá se zkoumáním malých přímo komunikujících skupin (např. [rodin](#)) i větších difúzních skupin (např. skupiny zaměstnanců). Popisuje a analyzuje vztahy a aktivity ve skupině.
- **Studium organizací a institucí.** Jsou zkoumány firmy, školy a jiné organizace, implementace programů a intervencí, kultura organizací, procesy změn a adaptací. Hledá nejlepší vzorce chování, zavedení určitého typu řízení, [evaluace](#) a [adaptace](#).
- **Zkoumání událostí, rolí a vztahů.** Zde se studie zaměřují na určitou událost. Zahrnují analýzu interakce členů skupiny, konfliktů, [rolí](#) a [stereotypů](#).

Pozorování

- dlouhodobé systematické a reflexivní sledování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu s cílem objevit a reprezentovat sociální život a proces
- zúčastněné, nezúčastněné, přímé, nepřímé, skryté, otevřené
- výhoda – zjevuje očím badatele to, co by aktéři jinak nesdělovali (rutinní aktivity, nuance vztahů, atd.) – slouží k popisu jednání, nikoli něčí zkušenosti a perspektivy, snižuje riziko sebestilizace
- výzkumník si všímá nejen toho, co se děje, ale i toho, co se neděje
- od prvotního deskriptivního a všeobecného pozorování výzkumník postupuje k pozorování zaměřenému (na základě analýzy prvních dat)

Rozhovor v kvalitativním výzkumu

Typy rozhovorů

- Strukturovaný rozhovor
- Semi-strukturovaný rozhovor -
- Nestrukturovaný rozhovor
- Neformální rozhovor
- Narativní interview
- Skupinový rozhovor

Zajímá nás perspektiva účastníků/ic výzkumu

Strukturovaný rozhovor

- Má pevnou strukturu, která se nesmí změnit – vysoká míra standardizace
- Výzkumník/ice se snaží zachovat velmi neutrální polohu, neintervenuje, nic nekomentuje
- Vhodné tam, kde už o tématu hodně víme a spíše ověřujeme četnost
- Používá se především ve výzkumech velkého rozsahu, spíše v kvantitativním výzkumu
- Standardizace ve způsobu zaznamenávání odpovědí

Semi-strukturovaný rozhovor

- Nachystáme strukturu, ale ta se může upravit v závislosti na tom, jak se rozhovor bude vyvíjet
- O tématu již potřebujeme něco vědět, ale stále je prostor pro exploraci, objevování nových témat
- Otevřené otázky – pokud se ale dotazovaní odchyľují od tématu, tazatel/ka je navede zpět
- Může obsahovat i uzavřené otázky (a ,b ,c)

Nestrukturovaný rozhovor

- Tazatel/ka má představu o tom, co ho/jí zajímá, ale nemá připraven přesný scénář s otázkami. Může mít například seznam témat, která chce probrat.
- Takzatel/ka se do rozhovoru zapojuje, komentuje, mluví o svých zkušenostech, rozhovor více kopíruje běžnou konverzaci
- Vyžaduje velkou obeznámenost tazatele/ky s tématem a cílem výzkumu
- Malá míra korekce odpovědí
- Rozhovor probíhá ve stanoveném čase a prostředí, obvykle ho zaznamenáváme na diktafon
- Součástí rozhovoru je i pozorování – nesoustředíme se jen na slova, ale i na vše okolo (neverbální projevy, pocity, atmosféru) – učiníme si o tom terénní poznámky

Neformální rozhovor

- Neformální konverzace v prostředí výzkumu s nejrůznějšími lidmi
- Obvykle součástí dlouhodobých výzkumných strategií (etnografie, případová studie, ANT)
- Není předem domluveno místo a čas, výzkumník/ice se spontánně baví s lidmi
- Nekoriguje žádným způsobem odpovědi
- Obvykle nenahrává, buď si dělá krátké poznámky a co nejdříve učiní zápis o rozhovoru, rekonstruuje konverzaci a zaznamená vše relevantní
- Součást pozorování

Skupinový rozhovor

- Stimuluje „přirozenou“ konverzaci nad tématem členek/ů skupiny
- Obvykle nachystaný scénář
- Důležitá role moderátora/ky (dát prostor pro vyjádření všem, usměrňovat rozhovor při odchylování od tématu, korigovat výměny pokud se rozhovor „vyostří“)
- Obtížnější koordinace – zajistit několik lidí, kteří přijdou ve stejný čas na stejné místo
- Ozkoušet kvalitu nahrávací techniky, aby zvládla nahrávku skupiny
- Vhodná přítomnost týmu (někdo zajistí organizační věci, někdo nahrávání, někdo moderuje, někdo pozoruje a zaznamenává nonverbální projevy skupiny)

Na co se připravit při rozhovoru

- Místo rozhovoru (dostupnost, nahrávací podmínky, soukromí, přítomnost dalších osob, např. rodinných příslušníků)
- Technika
- Role tazatele/ky – snaha se přizpůsobit nebo zachovat odstup?
- Jazyk – mluvit jazykem, který je dotazovaným srozumitelný, ověřit si, že rozumí tomu, na co se jich ptáte
- Vytvořit si systém pro záznam o rozhovorech, tabulka kontaktů

Ved'te si pečlivé záznamy

jméno	přezdívká	kontakt	Datum oslovení	odpověď	Realizace rozhovoru	poznámka
Jana Nováková	Katie	jana@email.c z Tel.:55555	1.5. 2017 17.5.2017	Bez odpovědi 20.5.2017	30.5.2017, délka trvání 45 minut	Rozhovor přerušen telefonátem ze školy, po té netrpělivost a snaha rozhovor rychle ukončit

Oslovování

- Obvykle záměrný výběr – hledání osob s určitými charakteristikami
- Připravte si oslovovací dopis
  - uveďte název výzkumu
  - shrňte záměr výzkumu
  - představte sebe a uveďte kontakt na sebe
  - uveďte předpokládanou délku rozhovoru
  - můžete se zmínit o místě rozhovoru
  - nabídnete odměnu (pokud ji plánujete)
  - jasně uveďte, jakým způsobem vám mají zájemci a zájemkyně odpovídat
- Využíváme známosti (metoda sněhové koule), technologie – inzerát na FB, na diskusních fórech (v metodologii zhodnoťte zkreslení samovýběrem)

Před rozhovorem

- Na začátek krátce shrnout, o čem je váš výzkum (tak aby dotazovaní rozuměli)
- Informujete o stupni anonymizace
- Nechat podepsat informovaný souhlas – předpřipravený formulář, ve kterém informujete o účelu zkoumání, jeho průběhu, okolnostech a délce trvání, právech a povinnostech účastníků (např. právo pozdějšího odmítnutí účasti, stupeň anonymizace), možných negativních dopadech, odměně, byla-li sjednána.
- Domluvíte se, zda dotazované zajímají výstupy (zašlete jim hotovou diplomku)
- Zajistěte, aby se dotazovaní cítili komfortně – pohodlné místo na sezení, sklenka vody atp.
- Nachystat techniku a vysvětlit dotazovaným její využití

Vedení rozhovoru

- Ujistěte se, že je vám jasný cíl výzkumu a že ho umíte krátce vysvětlit a shrnout
- Vytiskněte si scénář, mějte po ruce tužku a papír na dělání poznámek
- Držte se scénáře, i když máte pocit, že už dotazovaný odpověděl, otázku zopakujte
- Odškrtněte si zodpovězené otázky (je možné, že v rámci plynulosti konverzace nedodržíte naplánovanou posloupnost)
- Začněte s nějakou neutrální, lehčí otázkou
- Každá otázka by se měla týkat pouze jedné věci (ŠPATNĚ: Využíváte pro své děti družinu a placené kroužky?)
- Nepoužívejte návodné otázky (ŠPATNĚ: Odkládáte své děti odpoledne do družiny?)
- Nepředjímejte odpovědi (ŠPATNĚ: Další otázka. Tak vy jste říkala, že máte hodně času, tak asi děti do družiny nedáváte, ale otázka je právě na to, zda tedy využíváte školní družinu?)
- Nevyjadřujte své soudy (ŠPATNĚ: Mě se zdá, že školní družiny jsou takové nekvalitní hlídárny dětí. Jak jste s nimi spokojeni vy?)
- Když se chystáte změnit téma, upozorněte na to
- Dotazovaní mají vždy možnost neodpovědět, o tom je informujete na začátku, ale nepovzbuzujte je v průběhu rozhovoru k tomu, že odpovídat nemusí

Jak nachystat scénář rozhovoru

- Promyslete, jaké údaje o dotazovaných potřebujete a jak je získáte (např. demografické údaje) – můžete použít krátký dotazník
- Úvod – měl by „prolomit ledy“, uvolnit napětí
- Nejdříve faktografické otázky, až pak otázky na pocity
- Nejdříve otázky na přítomnost, až pak na minulost či budoucnost
- Témata – hlavní otázky – podotázky

Příklad:

KAVALITA ŠKOLKY

Jste s vaší školkou spokojeni?

Co byste na ní změnili?

Co se vám ve školce líbí a co nelíbí?

- Použijte srozumitelný jazyk, orientujte se v terminologii či slangu
- Minimalizujte otázky zjišťovací (ano/ne), pozor na otázky „Proč“ – stimulují defenzivní postoje dotazovaných

Konec rozhovoru

- Na závěr rozhovoru můžete zkusit shrnout nejdůležitější body rozhovoru a zeptat se, zda s tím takto dotazovaní souhlasí nebo zda chtějí něco dodat
- Ujistěte se, že na sebe navzájem máte kontakt
- Poděkujte a rozlučte se
- Proved'te záznam o rozhovoru (protokol, terénní poznámky atp.)
- Zkontrolujte nahrávku, zálohujte ji, uložte rozhovor na bezpečném místě
- Začněte co nejdříve přepisovat

Analýza dat v kvalitativním výzkumu

Hledání odpovědi na výzkumnou otázku

Analytické porozumění datům

Detailní znalost dat, opakované pročitání, diskuse nad daty

Rozčlenění dat - kódování

K: Can you talk a little about what it was like for you when you were both working, and with your son, when you were trying to balance that. What was that like?

R: First of all, finding day care was very very difficult for me. I interviewed a dozen people. Um. Most of them were young, young ladies with new babies themselves. And it was very stressful to think about leaving my son, whom I wanted to have a child, leaving him to be raised with somebody else. I ended up finding a day care person who was in her mid 50s. She was really a nice woman and I felt very comfortable with her. And the whole surrounding. And my husband would drop him off in the morning so I didn't have to deal with that separation thing, which was kind of nice. And then I would pick him up at night, so I got that opportunity. The day care woman was really nice, she very rarely called me for any trivial things. I kind of wish she would have— you know, you hear now about day care people keeping logs, you know, about what they ate or how many times their diaper was changed or whatever. So I don't really have a history from, you know, I went back to work when he was 3 months and I quit when he was 9 months. So there's a whole 6 month gap there. It was hard there, it really was.

finding day care

day care providers

leaving son - hard

finding day care provider - mature

day care provider - nice

separation

day care provider - didn't call

missing kid's history

feelings abt day care - hard

feelings abt day care - hard

day care providers young

son raised by someone else

day care provider feelings about drop off

pick up day care provider - nice

kid's day - getting info abt

missing kid's history

quitting work

ESTERBERG,
Kristin
G. *Qualitative methods in social research.*
Boston:
McGraw-Hill,
2002.

Otevřené kódování

- Tužka papír, word, google disk, atlas.ti
- Deskriptivní kódy – organizace dat (státní MŠ, lesní MŠ...)
- Induktivní kódy – přidaná hodnota, interpretace (vzdělání jako příprava na realitu, distinkce státní/soukromá)

Tak jako mě se ty alternativní školky líbí, ale zase nechci, abych dala dítě někam a pak v první třídě bylo v šoku, že je ten systém úplně jinej. Prostě musí se připravit na realitu toho života a tak jsem chtěla mateřskou školku, která ho na to nějak nenásilně, po krůčcích připraví.

Ty soukromý školky, waldorf a montessori, to mi přijde jako blbost, nebo lesní. Jsem rád, když ty děti mají trochu pevnou ruku a řád, jasná pravidla. Dneska někteří rodiče dělají všechno podle toho, jak chce dítě a pořád řešijou, aby se mu neublížilo, aby se necítilo špatně. Podle mě se s tím musí to děcko naučit vyrovnat. Rodič nastavuje hranice.

Do té státní, to jsem si nedovedl představit, že bysme ty naše dali. To je takové hlídání dětí podle hygienických norem. My jsme se účastnili i nějakých kurzů, když byli malý. Měli jsme pak tady k té montessori hodně blízko.

Nestačí konstatovat, že to, co říkají naši respondenti, je zajímavé, ani vlastními slovy opakovat nebo převyprávět datový úryvek.

Proč naši respondenti říkají to, co říkají nebo dělají to, co dělají? S čím to souvisí? Jak je to navázáno na kontext jejich života nebo širší společenský kontext?